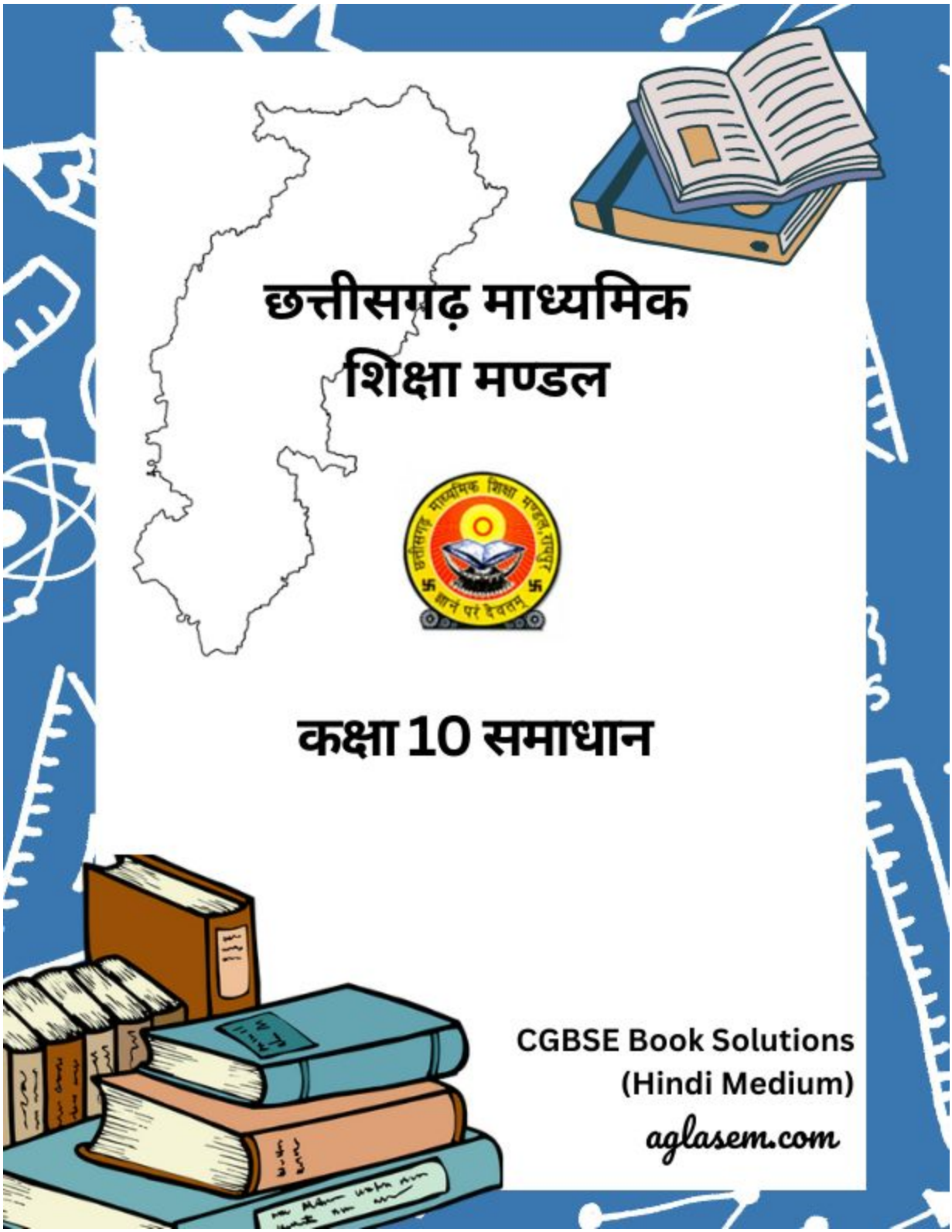
CG Board Class 10 Sanskrit Book Solutions

CG Board Class 10 Sanskrit Solutions
Chapter 11
विचित्रः साक्षी:

अभ्यास:-

Page no. - 63
प्रश्न 1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत-

Page no. - 63
(क) निर्धनः जनः कथं वित्तम् उपार्जितवान्?
उत्तर- निर्धनः जनः भूरि परिश्रम्य वित्तम् उपार्जितवान्।

Page no. - 63
(ख) जनः किमर्थं पदातिः गच्छति?
उत्तर- जनः अर्थकार्श्येन पीडितः पदातिः गच्छति।

Page no. - 63
(ग) प्रसृते निशान्धकारे जनः किम् अचिन्तयत्?
उत्तर- प्रसृते निशान्धकारे स अचिन्तयत् यत् विजने प्रदेशे पदयात्रा न शुभावहा ।

Page no. - 63
(घ) वस्तुतः चौर: क: आसीत्?
उत्तर- वस्तुत: चौर : आरक्षी आसीत् ।

Page no. - 63
(ड.) जनस्य क्रन्दनं निशम्य आरक्षी किमुक्तवान्?
उत्तर- जनस्य क्रन्दनं निशम्य आरक्षी उक्तवान्- रे दुष्ट ! तस्मिन् दिने त्वया अहं चोरियात मञ्जूषाया ग्रहणाद् वारित: । इदानीं निजकृत्यस्य फलं भुङ्क्ष्व ।

Page no. - 63
(च) मतिवैभवशालिनः दुष्कराणि कार्याणि कथं साधयन्ति ?
उत्तर- मति वैभवशालिन: दुष्कराणि कार्याणि नीतिं युक्तिं समालम्ब्य लीलयैव साधयन्ति ।

Page no. - 63

docs.aglasem.com
aglasem.com

प्रश्न 2. रेखांकितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

Page no. - 63
(क) <u>पुत्रं</u> दुष्टुं सः प्रस्थितः ।
उत्तर- कं दुष्टुं सः प्रस्थितः ?

Page no. - 63
(ख) <u>करुणापरो गृही</u> तस्मै आश्रयं प्रायच्छत् ।
उत्तर- क: तस्मै आश्रयं प्रायच्छत् ?

Page no. - 63
(ग) <u>चौरस्य</u> पादध्वनिना अतिथि: प्रबुद्धः ।
उत्तर- कस्य पादध्वनिना अतिथि: प्रबुद्धः ?

Page no. - 63
(घ) <u>न्यायाधीश:</u> बंकिमचन्द्रः आसीत् ।
उत्तर- कः बंकिमचन्द्रः आसीत् ?

Page no. - 63
(ड.) जनः भारवेदनया क्रन्दति स्म।
उत्तर- क: भारवेदनया क्रन्दति स्म?

Page no. - 63
(च) <u>उभौ</u> शवं चत्वरे स्थापितवन्तौ ।
उत्तर- कौ शवं चत्वरे स्थापितवन्तौ ?

Page no. - 63
प्रश्न 3. सन्धिं / सन्धिविच्छेदं च कुरुत -
(क) पदातिरेव - पदातिः + एव विसर्ग संधि
(ख) निशान्धकारे - निशा + अन्धकारे दीर्घ स्वर संधि
(ग) अभि + आगतम् - अभ्यागतम् यण स्वर संधि

Page no. - 64
(घ) भोजन + अन्ते - भोजनान्ते दीर्घ स्वर संधि

Page no. - 64
(ङ) चारोऽयम् - चौर: + अयम् पूर्व रूप स्वर संधि

docs.aglasem.com
aglasem.com

Page no. - 64
(च) गृह + अभ्यन्तरे - गृहाभ्यन्तरे दीर्घ स्वर संधि

Page no. - 64
(छ) लीलयैव- लीलया + एव वृद्धि स्वर संधि

Page no. - 64
(ज) यदुक्तम् - यत् + उक्तम् व्यंजन संधि

Page no. - 64
(झ) प्रबुद्धः + अतिथिः - प्रबुद्धोऽतिथि विसर्ग संधि

Page no. - 64
प्रश्न 4. अधोलिखितानि पदानि भिन्न-भिन्न प्रत्ययान्तानि सन्ति । तानि पृथक् कृत्वा निर्दिष्टानां प्रत्ययानामधः लिखत -

परिश्रम्य, उपार्जितवान्, दापयितुम्, प्रस्थितः, द्रष्टुम्, विहाय, पृष्टवान्, प्रविष्टः, आदाय, क्रोशितुम्, नियुक्तः, नीतवान्, निर्णेतुम्, आदिष्टवान्, समागत्य, निशम्य, प्रोच्य, अपसार्य ।

ल्यप् क्त क्तवतु तुमुन्
परिश्रम्य प्रस्थितः उपार्जिवान् दापयितुम्
विहाय प्रविष्टः पृष्टवान् द्रष्टुम
आदाय नियुक्तः नीतवान् क्रोशितुम्
समागत्य आदिष्टवान् निर्गेतुम

Page no. - 64
प्रश्न 5. भिन्नप्रकृतिकं पदं चिनुत -

Page no. - 64
(क) विचित्रा, शुभावहा, शंकया, मञ्जूषा
उत्तर- मञ्जूषा

Page no. - 64
(ख) कश्चन, किञ्चित्, त्वरितं, यदुक्तम्
उत्तर- कश्चन

docs.aglasem.com
aglasem.com

Page no. - 64
(ग) पुत्रा:, तनय:, व्याकुल तनूजः
उत्तर- व्याकुल

Page no. - 64
(घ) करुणापर:, अतिथिपरायण:, प्रबुद्ध: , जन:
उत्तर- जन:

Page no. - 65
प्रश्न 6. (क) 'निकषा' 'प्रति' इत्यनयोः शब्दयोः योगे: द्वितीया - विभक्तिः भवति ।
उदाहरणमनुसृत्य द्वितीया - विभक्तेः प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत -

यथा- राजमार्गं निकषा मृतशरीरं वर्तते ।
(क) .....निकषा नदी वहति। (ग्राम)
(ख) .....निकषा औषधालयः वर्तते। (नगर)
(ग) तौ ..... प्रति प्रस्थितौ। (न्यायाधिकारिन्)
(घ) मोहनः ..... प्रति गच्छति। (गृह)
उत्तर- (क) ग्रामं, (ख) नगरं, (ग) न्यायाधिकारिम्, (घ) गृहं।

Page no. - 65
(ख) कोष्ठकेषु दत्तेषु पदेषु यथानिर्दिष्टां विभक्तिं प्रयुज्य रिक्तस्थानानि पूरयत-

(क) (गृहात्) **निष्क्रम्य बहिरगच्छत्। (गृह शब्दे पंचमी)**
(ख) चौरशंकया अतिथिः (चौरम्) **अन्वधावत्। (चौरशब्दे द्वितीया)**
(ग) गृहस्थः (अतिथये) **आश्रयं प्रायच्छत्। (अतिथि शब्दे चतुर्थी)**
(घ) तौ (न्यायाधीशम्) **प्रति प्रस्थितौ। (न्यायाधीश शब्दे द्वितीया)**

Page no. - 65
प्रश्न 7. अधोलिखितानि वाक्यानि बहुवचने परिवर्तयत -

Page no. - 65
(क) स बसयानं विहाय पदातिरेव गन्तुं निश्चयं कृतवान्।
उत्तर- ते बसयानं विहाय पदातिरेव गन्तुं निश्चयं कृतवन्तः।

Page no. - 65
(ख) चौर: ग्रामे नियुक्तः राजपुरुषः आसीत्।
उत्तर- चौरा: ग्रामे नियुक्तः राजपुरुषा: आसीत्।

docs.aglasem.com
aglasem.com

Page no. - 65

(ग) कश्चन चौरः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्टः।

उत्तर- केचित् चौराः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्टाः।

Page no. - 65

(घ) अन्येद्युः तौ न्यायालये स्व-स्व–पक्षं स्थापितवन्तौ।

उत्तर- अन्येद्युः ते न्यायालये स्व-स्व–पक्षं स्थापितवन्तः।

aglasem

docs.aglasem.com

aglasem.com